

ક્યાંક હોય છે -

ક્યાંક હોય છે કૂડોકચરો ક્યાંક સરોવર રૂડાં
કહે મનોહર, એની ચર્યા માંડે હરખપદ્મડા!

ખેતરની હરિયાળી વચ્ચે પગ લંબાવે રણ
જાણે તોપણ એકબીજાને પૂછે સૌ કારણ

મધુમાલતી મંડપ નીચે ઉઠરવા દે થોર
કરે ઉજવાણી સુંદરતાની બેઉ મળી ચહુ ઓર

ઊંચે જાતાં દિશાદિશામાં ખગ ફેલાવે પાંખ
નહીં આભની રોકટોક શ્રાવણ હો કે વૈશાખ

મળે હોઠ પર હાસ્ય : બાઝતાં કોઈ પાંપણે ટીપાં
ઓછું-વત્તું મળ્યું બધાને, આંખ માંડ માલીપા

કદી સાધુનો મળ્યો છે ધૂણો કદી સીમની લહેર
કહે મનોહર, એ બે વચ્ચે જરી ન દીઠો ફેર

05-12-2015/શનિવાર

દાસ મનોહર કહે

દાસ મનોહર કહે
શમણાને છોડીને બંધુ! નિજ રમણામાં રહે

જીવે છે તો પીડા છે
પણ મડદામાં શું હોય?
હાથ જરી આગળ કર
તરત જ ગળે વળગશે કોઈ

ત્યાં જો, લીલું ઝાડ છે એમાં પંખીડાં ચહચહે

ચારપાઈ મળી છે એમ જ
મળશે ખભ્ખા ચાર
અહીં બંધ થયાં તો સામે
ખૂલશે દસદસ દ્વાર

જળને એનો ઢાળ છે તેથી બે કાંઠામાં વહે
દાસ મનોહર કહે

10-02-2017/શુક્રવાર

દાસ મનોહર શું છે?

દાસ મનોહર શું છે?

અંદર આંસુ વાળી લે પણ પાંપણને ના લૂંછે

સાવ અજાણ્યાને આઘેથી કહેશે કે : એ... રામ
મોં મલકાવી જવું નીકળી હોય કહો, શું કામ?

ઠામ અને ઠેકાણું એ તો મતલબિયાઓ પૂછે

ખુશીઓને ગજવે ઠાંસીને ભરી બજારે વહેંચે
ગમગીની બીજાની હળવે કાંટા માફક ખેંચે

આઠ પહોરના જલસા જેને, લટકે લીંબુ મૂછે
દાસ મનોહર શું છે?

25-02-2017/શનિવાર

કહે મનોહર દાસ

કહે મનોહર દાસ

મળ્યું કે પાછું વળ્યું છતાં ના ઓસરતો ઉલ્લાસ

પણે સુગંધી ફૂલ છે એમાં હશે લપાયા કાંટા
સુખદુઃખના પણ અલગ અલગ ક્યાં કદી મળે છે ફાંટા?

સૂર લપાયા હોય છે જેને ગણ્યો'તો સુક્કો વાંસ

અટકળનો આધાર લઈને કરીએ ના સંદેહ
નભને કોનું વળગણ કે બીજાને દેશે છેહ?

એને મન જેવું અંધારું, એમ જ છે અજવાસ

બંધ થાય ત્યાં રાત : પોપચાં ખૂલે ત્યાં જ સવાર
આડે પડખે થયા લ્યો, છોડી આ કે તે - નો ભાર

લેવા છે? તો લઈ લે : કહીશું : તેં દીધેલા શ્વાસ
કહે મનોહર દાસ

02-03-2017/ગુરુવાર

નેજવું

કરી હાથનું ભાઈ, નેજવું -
દાસ મનોહર કહે કે જેવું અંદર એવું બહાર દેખવું

ખબર પડે નંઈ : કેમ થાય
ઈચ્છાના લીરેલીરા?
અટવાતા રસ્તાના પગમાં
કોણ પાડતું ચીરા?

જાણ નથી ઉંબરને, સાહેબ! બાવન બહારું કેમ ઠેકવું?

પંખી છે તો પાંખ હશે
ને પાંખ હશે તો આભ
એકમેકના ટેકે મળતો
હોવાનો આ લાભ

અંગ હતાં તે મળી આંગળી : તંબુરને પણ મળ્યું ટેરવું
દાસ મનોહર કહે કે જેવું અંદર એવું બહાર દેખવું
કરી હાથનું ભાઈ, નેજવું -

15-03-2017/બુધવાર

તમે કહો છો : દાસ મનોહર

તમે કહો છો : દાસ મનોહર કેમ કશું ના બોલે?
ખુલ્લાં જેના દ્વાર હોય, તે ખુલ્લાંને શું ખોલે?

પ્રશ્નો જેને હોય તે જાગે : હોય મૂઝારો અંદર
તલપ અને તલસાટભર્યાં તે માણે ક્યાંથી નીંદર?
લેણદેણની ગઠરી જેણે મૂકી છે ઓશીકે
પછી ઉઘાડી આંખે એની રાત જાગતી બીકે

તીણા નખ જેવી ચિન્તાઓ ચાર પ્રહર કરકોલે...

તાજું સ્નાન કરી ઝાકળમાં ઝૂલે છે ચંડૂલ
પવન પાતળો ચૂંટે છે પાલવનાં નાજુક ફૂલ
પારિજાતની ગંધ ઊડતી દીઠી મુઘ્ધ સવારે!
બારીમાંથી સૂર્યકિરણ જો, પાંપણને પસવારે

એક પાંદડું સર્ચું ડાળથી લહેરોના હડદોલે
તમે કહો છો : દાસ મનોહર કેમ કશું ના બોલે?

07-09-2017

ગીત-ગુચ્છ : 2
સાત ગદ્યપર્ણ

લાવ થોડું અજવાળું ઉપજાવી લઈએ
આ રાતમાં

પંખી બેઠું ડૂંડે

પંખી બેઠું ડૂંડે*
બેડુ નજરું માંડે જાણે ભથવારીના સૂંડે

નળ્ય વળગાડે છાતીસરસી
બેઉ તરફની છાંય
ખૂણેખાંચરે જઈને થંભ્યા
તડકાઓના પાય

ગાડામારગ જાય ઊતરતો પોતામાં શું ઊંડે?

આભ નમીને રહ્યું નીરખી
લચી પડેલો મોલ
વહુવારુની જેમ લહેરખી
ઘૂમે ઓળેઓળ

જુઓ, સીમને શણગારી છે પતંગિયાંના ઝુંડે
પંખી બેઠું ડૂંડે

08-02-2017/બુધવાર

*. કવિમિત્ર રમણીક સોમેશ્વરના અછાંદસની પ્રથમ પંક્તિ

અનાગતગીત

કુલડીમાં ઢાંકેલા દેવતાની જેમ*
જાણે મારી મેં ફૂંક મને છેલ્લી

પાંપણના પલકારે પછવાડે છૂટી ગઈ ખાલીપાથી ભરચક હવેલી

ડાઘુની કોરીઘાકોર આંખ જોઉં
એને ધુમાડો આપે છે ભેજ
આટલીક ઘટનામાં એવું લાગે કે પેલી
ચિત્તા થૈ ચાલી નિસ્તેજ

બળ્યોજળ્યો વાયરોયે ચુપચાપ ઊભો છે કાષ્ટ પાસે આગને અઢેલી
કુલડીમાં ઢાંકેલા દેવતાની જેમ જાણે મારી મેં ફૂંક મને છેલ્લી

બીડી-બાકસ ચાની કીટલી કે લીમડો
ના રોંઢા લગીનું મળે બેસવું
ખડકી નેં શેરી નેં પાદર નેં એટલે કે
હોય નહીં હાથનુંયે નેજવું

ઝાંખી દેખાય આઘે લીપેલાગૂંપેલા આંગણાની ઊઘડતી ડેલી
કુલડીમાં ઢાંકેલા દેવતાની જેમ જાણે મારી મેં ફૂંક મને છેલ્લી

13-06-2017/મંગળવાર

* કવિમિત્ર દિલીપ ઝવેરીના અણંદસની પ્રથમ પંક્તિ

થોડા દિવસો પહેલાં તો-*

થોડા દિવસો પહેલાં તો -
વૃક્ષો પરથી સૂરનો પગરવ ફળિયે આલેખાતો

પાન છાંયડા ઢોળે
નીચે ઘરનાં બાળક નહાય
કોરી કરતો પવન હંમેશાં
રજોટાયેલી કાય

ચાંદરણાં થૈ વચ્ચેવચ્ચે તડકો ઉલેચાતો

ઠીબ નીડ ડાળી પંખી સૌ
હળીમળીને રમતાં
આજ હવે ખંડેર: ઘૂમતી
કેવળ ખાલીખમતા

ચન્દ્રીનો કે ચુડેલનો: કોનો પાલવ લહેરાતો?

હુક્કામાંથી ઊઠે ધુમાડા
એમાં ઊઠે પ્રેત
દાદાજીની કથા નહીં:
ભીંતેથી ખરતી રેત

જૂના ઘરથી પાછા વળતાં પગમાં પથ અટવાતો
થોડા દિવસો પહેલાં તો -

30-10-2017/રવિવાર

* કવિમિત્ર યોગેશ જોશીના Halloween - હેલોવીન - અણંદસની પ્રથમ પંક્તિ

કેટલીયે પાનખરો પહેલાં*

કેટલીયે પાનખરો પહેલાં
ફાગણની પોટલી છૂટી ને હળુહળુ પોટલીથી છૂટા પડેલા
કે લોલ અમે પોટલીથી છૂટા પડેલા

છાતીકઢા તો અમે એવા હતા કે ભાઈ,
પહેરણનાં તૂટતાં બુતાન
રોતલ ગળામાં કૈંક ઘૂંટીઘૂંટીને ડોજી
હળવેથી મૂક્યાં'તાં ગાન

પગને પથારીમાં લંબાવ્યે રાત : ઊંઘ ઊડ્યે પ્રભાતના રેલા

એકાદું વેણ જરી રમતું મેલ્યું ને થાય
હસુહસુ સામેનાં જાળિયાં
ફરકે રતૂમડો પેલી બાજુ પાલવ ત્યાં
આ બાજુ ઊડતાં'તાં જાળિયાં

પુષ્પોની જેમ થતાં ચુપચાપ ધીમેથી... ધીમે ઉઘાડ-વાસ ડેલા

સૂરજ તો ઊગીને આથમીયે જાય
અહીં અજવાળાં આઠે પહોર
ટેકરી છે નદીઓ છે ખેતર છે શેઢો છે
મારામાં બોરડી ને થોર

ખુલ્લાં લોચનમાં ભલે ગામ-સીમ ગુમ: બંધ લોચનમાં અભરે ભરેલાં
કે લોલ અમે પોટલીથી છૂટા પડેલા

30-12-2017

* કવિમિત્ર મણિલાલ હ. પટેલના અણંદસની પ્રથમ પંક્તિ

આગમન

ભાઈસાહેબ ઘરમાં રહેતા જ નહીં હોય ને?*

આડોશપાડોશમાં વાતો તો ઠીક, કદી મન-મોં દેતા જ નહીં હોયને?

વાળવાનું - ચોળવાનું હોય? - હશે ખૂણામાં
મેલાં વસ્ત્રોના નર્યા ડુચ્યા
પાંથીએ - પાંથીએ સીંચ્યું'તું તેલ અને
જીભના મેં વાળ્યા'તા કુચ્યા

પુસ્તકને રાતને કે નીંદરને કશ્શુંયે લોચન પણ કહેતાં જ નહીં હોયને?

આ વખતે ખાંસી કે તાવ એવું સાંભળવા
કાન મારા નહોતા આતુર
નિકટ રહેવાનું ભાગ્ય એને મળે છે જેઓ
નજરુંથી થૈ જાતાં દૂર

દોસ્તોના ઘેરામાં મારો અભાવ અરે, ક્ષણભર સહેતા જ નહીં હોયને?

તાળું ખોલ્યું તો બધું ચોખ્ખુંચાણાક
થયું મારાપણું જ ક્યાંક છૂ
પાછળ આવીને ઊભા : આંખો દાબીને કહે :
સખી, તમે ધાર્યું'તું શું?

બાંધીને રાખ્યાં તે ઝરણાંઓ બે બાજુ કલ કલ વહેતાં જ નહીં હોયને?
ભાઈસાહેબ ઘરમાં રહેતા જ નહીં હોયને?

10-10-2018/બુધવાર

* કવિમિત્ર જયદેવ શુક્લના અણંદસની પ્રથમ પંક્તિ
ઋણસ્વીકાર *મારો ઠાઠ, મારો અસબાબ'નાં વાર્તાકાર સરોજ પાઠક

લાવ થોડું

લાવ થોડું અજવાળું ઊપજાવી લઈએ આ રાતમાં*
થોડું આકાશમાં, વેત સૂકા વાંસમાં, અધઝાઝું હશે પારિજાતમાં

ખડાડોની ઓથમાં ઊભવું મસોતું લઈ
પૂરવનું અંધારું લૂછવું
આટલું ના ફાવે તો જઈને વડોદરે
સિતાંશુભાઈને પૂછવું

ઘૂંટીઘૂંટીને એવું સમજાવી દેશે કે ખ્યાલ નહીં રહે વાતવાતમાં

સૂરજના ઊગવાની મીટ માંડી બેસીને
કરવાની મંદિરમાં પૂજા
માન્યું કે તિમિરને આમ દૂર રાખવાના
મારગ મળશે ન તને દૂજા

જંગલ મૂકીને કોઈ પાછું વળે છે: નથી ઊતરતું કોઈ અહીં જાતમાં

પળભરમાં ઊર્જાના સ્રોત વહે અંદરથી
સાયવીને પોતાનું તેજ
લોહીમાં ફાટફાટ વેગ છતાં નયનોથી
ટપકે છે શીતળ કેં ભેજ

રાખવાનું હોય નહીં, ઠેંચવાનું હોય, કહે, ઠેંચવાનું હોય પાંચસાતમાં?
લાવ થોડું અજવાળું ઊપજાવી લઈએ આ રાતમાં

13-01-2018/શનિવાર

* કવિપ્રિય સિતાંશુ યશશ્ચન્દ્રના અછાંદસની પ્રથમ પંકિત